

K 6176

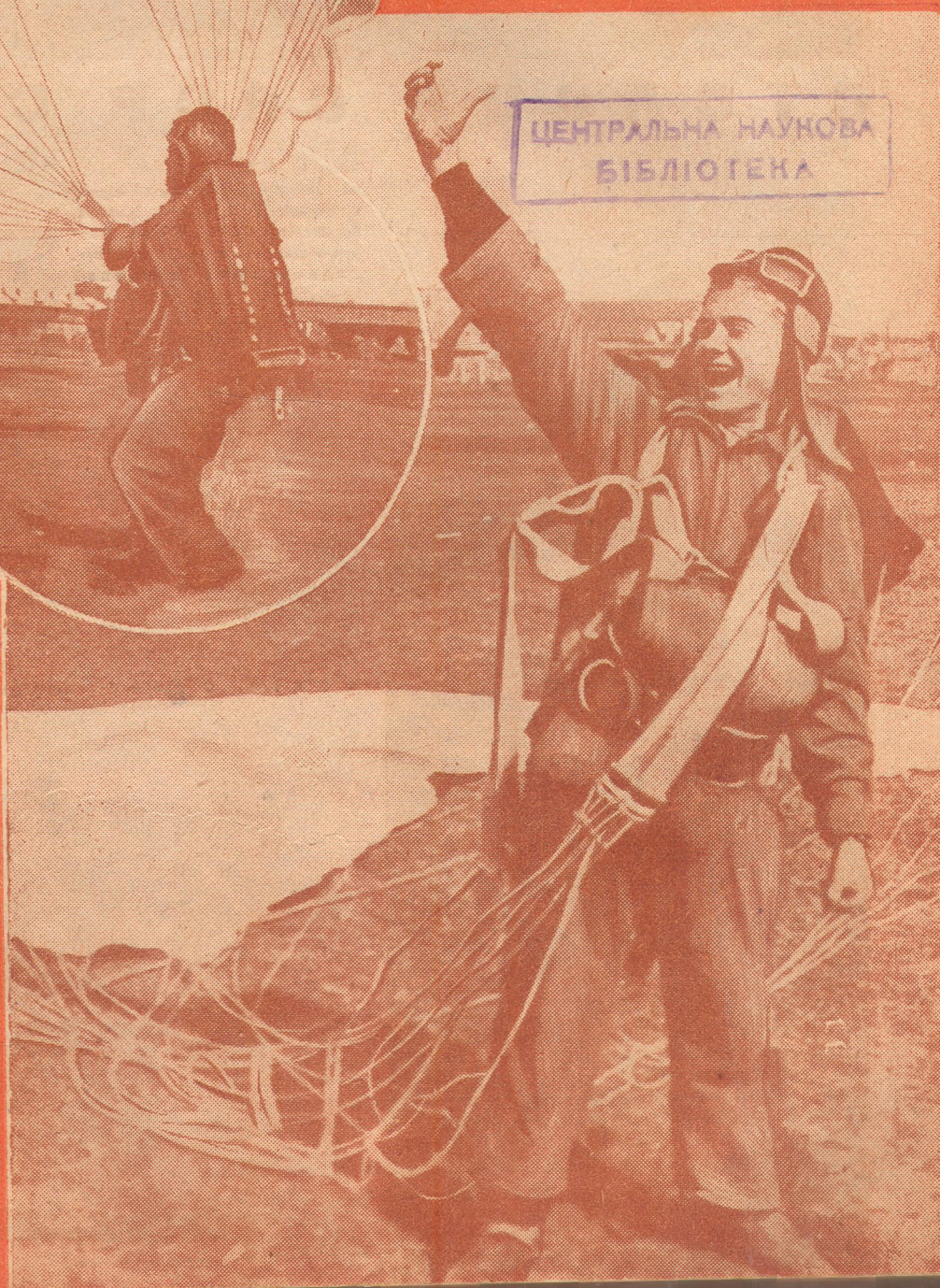
11

Все віт

№ 10

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

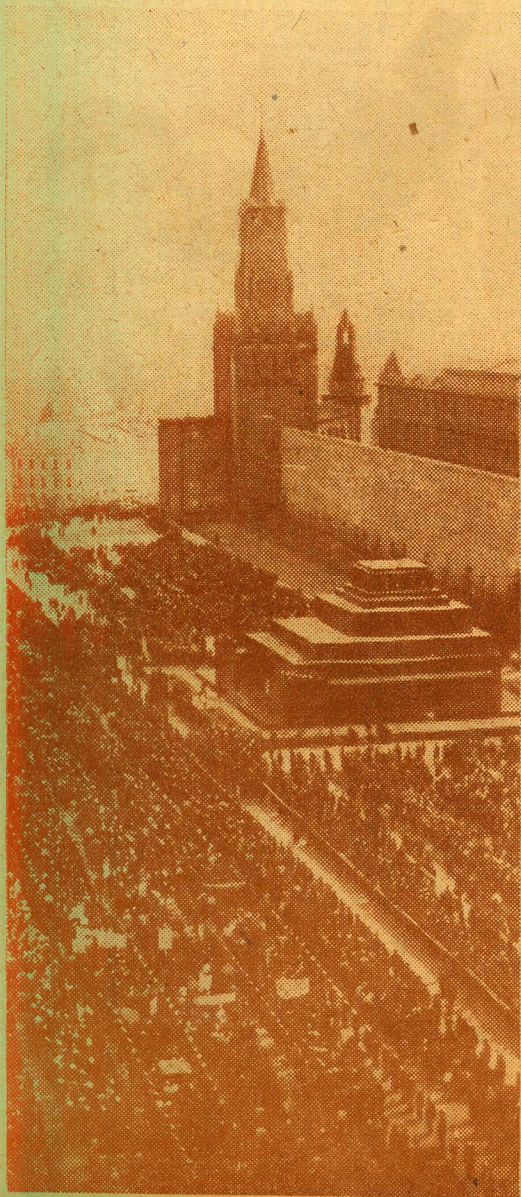
СТОЛИЦЯ СРСР СВЯТКУЄ

Члени ЦК ВКП(б) і союзного уряду на трибуні першотравневого парад у Москві. Т. т. Сталін, Молотов, Ворошилов, Калінін, Мікоян. Ліворуч — робітничі демонстрації про. ходять повз мавзолей

Слухачки військово-заочної Академії на святі

Австрійські шувальники на святі

К 4746

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

30 ТРАВНЯ
№ 10 — 1934

ХАРКІВ
ВУЛ. КАРЛА ЛІБНЕХТА, 1

ПОЗИКА ПЕРЕМОЖНОГО СОЦІАЛІСТИЧНОГО БУДІВНИЦТВА

Почин магнітогорських робітників, що звернувшись з проханням до союзного уряду випустити позику другого року другої п'ятирічки, знайшов небувало широкий відгук по всьому Союзу Радянських Республік. Буквально за кілька днів, а подекуди навіть за кілька годин перевершено перспективи цифри, намічені для окремих районів, міст, підприємств тощо. Вже на 6 травня по СРСР реалізовано позики на 3 мільярди й 254 мільйони, а окремо по УСРР на 603 з половиною мільйони карб., тобто на 100,2% плану.

На фоті — зразки облігацій нової позики (безпроцентний і процентний випуски), а також окремі моменти з підписки на нову позику і перевірка вигравіш по всіх попередніх позиках.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА

ПІД ЖЕРЛАМИ АМЕРИКАНСЬКИХ ГАРМАТ

Республіка Куба — багатюща країна. Тропічна розкіш природи. Одна п'ята частина всієї світової продукції цукру. Найкращі в світі тютюни. Какао, кави, дорогі фрукти.

Але трудящі Куби бідують і голодують.

Куба перебуває під протекторатом США. Протекторат — це дипломатична псевдонім колоніального грабунку. База Хонда — база американського воєнного флота. Вся кубинська промисловість в руках американських банкірів. Кубинський уряд теж в їхніх руках. Вибори президента відбуваються під контролем американських гармат.

З 1924 року президентом Куби був американський слуга американських банкірів Мачадо. Він керував методом найлютішого терору. Його охоронці, так звані «спорадиси», хапали і убивали в застінках революційних робітників. Він відправив убивць і в інші країни. Його слуги убили в Мексиці вождя кубинської компартії Хуліо Антоніо Мелла.

Криза нечувано погіршила становище кубинських трудящих.

Уже в 1932 року країна кипить у вогні революційних боїв. Робітники і селяне під керівництвом компартії захоплюють заводи і плантації. У містах відбуваються могутні демонстрації й криваві сутички з поліцією. Спалахують заворушення у війську.

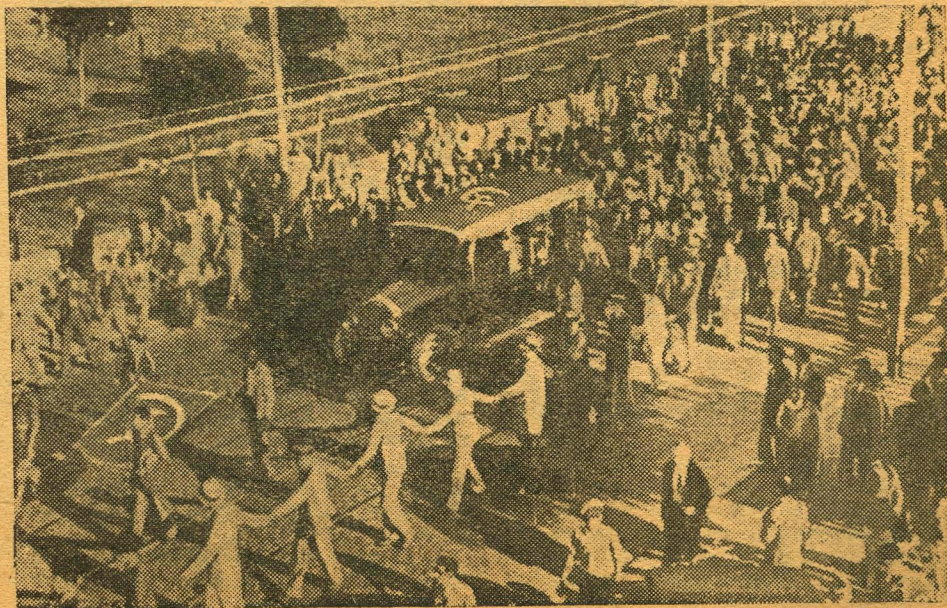
Торік революційна хвиля скинула кривавого диктатора Мачадо. До влади прийшов колишній його міністр Сепедес. Він марно намагався придушити революційний рух терором. Незабаром його також було скинуто з президентського крісла. Кампартія веде трудящі маси на боротьбу проти своєї американської буржуазії. США послали в Кубу 80 воєнних кораблів і почали «спостерігати» за подіями. Оголосивши про своє «невтручання» в кубинські справи, вони почали організо-

увати в середині країни сили контрреволюції. Після Сепедеса президентом став Грау Сан Мартін. США відмовились його визнати, сподіваючись на «надійнішого» президента. Переворот, організований полковником Ватіста — наймитом американських банкірів прогнав Мартіна. Після нього прийшов президент Хевла, який був при владі лише 24 години.

Тепер при владі президент Карлос Мендіета, який задовольняє США на всі сто процентів. Зате він аж ніяк не задовольняє кубинських трудящих. Революційна боротьба під дулами американських гармат і далі наростає. Могутні страйки і демонстрації захитують воєнно-буржуазну диктатуру. Робітники й селяне і далі захоплюють заводи й плантації. Вплив компартії зростає.

Події в Кубі показують, що ідея штурму зріє в свідомості трудящих у всьому світі — від європейських столиць до далеких колоній і напівколоній.

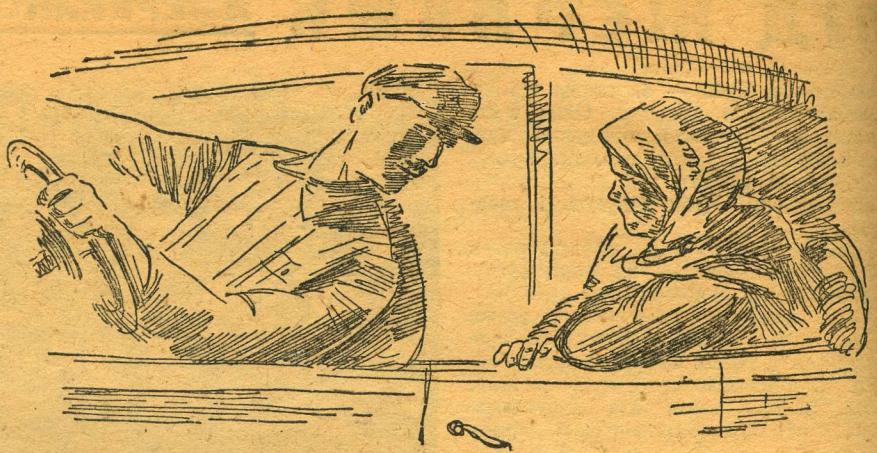
С. РОЛІН.

На фотках: Генрі Шейгарт (на авто) — представник Американської ліги боротьби за право негрів розповідає робітникам кубинцям про методи роботи в боротьбі з г. — Халупи, де мешкають робітники, на Кубі. — Похорон робітника-комуніста, що помер в тюрмі від туберкульозу. Похорон обернувся на масову робіничу демонстрацію.

М А Т И

Мал. Г. Дубинського

Хижняк їхав засніженими степовими шляхами. Шофера з ним не було. Хижняк любив сам водити автомобіль і вів тепер машину, як і завжди, — швидко, але обережно. Під брезентову залону з сплюсненими віконцями бив різкий морозний вітер. Переднє скло замерзло й просто перед Хижняковими очима ходив з чітким стуком маятник, очищаючи скло від крижаного нальоту. Міські шофери звивають цей маятник — «двірником».

Хижняк щойно проминув Ручаї, попрощавшись із Букатим, — начполітвідділу ручайської МТС. Вони вертали разом із засідання бюро райкому. Автомобіль Букатого був у ремонті, й Хижняк підвіз сусіда в своїй машині.

У районі розгорталася чистка партійної організації. Справи чистки стояли на бюрі. Засідання затиглося. В кабінеті секретаря нападли цигарками й мажоркою. Обидва начполіти вийшли звідти прохи стомлені, й коли машина взяла хід і в обличчя їм рванулося свіже повітря, вони зразу поспіжили й выговорили один до одного про свої амтесівські та хатні справи.

Букатий оповідав про вславлених на весь район ручайських дідів. Були в Ручаїх четверо знаменитих дідів: дід Деривус, дід Кубля, дід Недаїборщ і четвертий — такий старий, що вже й прізвиська його не пам'ятали, а звивали просто — дід Панас. Букатий зустрів діда Панаса на балтані, а той вартував із стародавньою берданкою, і вони розговорилися. Оповідав старий про всячину — про кріпацтво і про турецьку війну. А потім заговорив про блякі із великою та надхненною любов'ю. Наштовхнув його Букатий взгисся до колосної пасіки, й дід почав інструктувати пасічників та садити бляжолам якісь спеціальні квіти. За ділом Панасом заворушилися й інші колосні діди. Дід Недаїборщ осаджував шпаків на артільні сади. А дід Кубля, задумавшись на кілька місяців винайшов спосіб оборонити дани від посухи, сіючи рядками не з півночі на південь, а з заходу на схід, щоб затримувати крайніми хлібами палочі суховії.

— Молодіють наші діди! — казали Букатому колгоспники.

І вже по всьому району в усіх селах, побачивши перед собою такий простір творчості, несли до колгоспів інші старі свій величезний і різноманітний життєвий досвід, з усією щирістю і навіть, з молодим запалом.

Потім Букатий оповідав, що до нього приїхала дружина. Лікарка, — вона зразу почала організовувати сільську лікарню. Хижняк покаркався: йому доведеться бурлякувати, — за яким дідьком поїде до нього дружина, коли вона інженер електромашинобудівництва...

Тепер, лишившись у машині сам, Хижняк згадав розмову перед від'їздом своїм до політвідділу. Він вечеряв тоді, прощаючись з дев'ятьма своїми товаришами. Всі вони були з металургійного тресту, яким керував Хижняк. І

підчас вечері, відомий спеціаліст — доменщик сказав Хижнякові:

— А жарко вам доведеться, Кузьма Григорович! Село — не завод. Селянини, він природою своєю — навикорінимий власник. Він за кожну овою звичку цулко держиться. Його так просто не зламаєш...

— Та ви ж селяни тільки в батьківському масткові й бачили! — хотів сказати Хижняк. Та не сказав. Доменщик щиро й віддано робив свою справу. Поступово, але певно спадали з нього старі звички. Не варт було його колоти. То була просто традиційна фраза старого інтелігента; хто з цієї генерації не вважав себе за знавця селянської психології?! І Хижняк тільки посміхнувся.

— А навіщо ж ламати? — спитав він. — Зламати треба систему, побут. А селянинові треба показати, довести треба, а не ламати... Без шахтинців і тут не обійдеться, шкідники будуть, їх — знищимо. Але все, що є кралюго — буде з нами... Як і в доменній справі! — додав він, і знову, з посмішкою, позирнув на інженера.

Доменщик теж посміхнувся, але похитав головою: — То — завод. А то — село. З їхньою психологією буде тяжче. Згадаєте моє слово.

Хижняк згадав його слова, ведучи автомобіль до своєї МТС, у Зелений Луг.

— Вам би, Вільгельм Августович, до ручайських дідів на збори, — подумав він, ніби звертаючись до відсутнього інженера.

На дорозі, недалеко машини, вистрибнув великий заєць і швидко майнув через шлях. Хижняк проводив його поглядом. Уже сутеніло. Коли б завітати фари, заєць побіг би в смугу світла, нікуди не звертаючи. Хижняк пожалкував, що з ним нема (рушниця). З хвилини неувважності автомобіль трохи занесло на бічні рівчачки й, поки він вирулював знову на середину шляху — побачив людську постать перед собою.

Якась жінка стояла на дорозі й подавала йому знаки. Він загальмував і пізнав стару зеленолуцьку колгоспницю, Ганну Кравчину, що їй на селі звивали просто «бригадириною».

— Драстуйте! — сказала вона Хижнякові. — Я вашу машину пізнала, а це якраз додому вертак. То може підвезете?

— Сідайте, Ганно Михайлівно! — відповів Хижняк і розчинив жінці двер-

чата машини.

— Звідки це ви? — спитав він Кравчину.

— З Ручаїв. Син мій там... — якось неохоче відповіла жінка і урвала розмову.

Хижняк здивувався. Цього вечора в Зеленому Лузі мав збиратися колгоспний актив. І Хижняк сам бачив зранку, як Ганна Кравчина готувалася до зборів. Розклавши на столі в правлінні план, вона визначала з бригадиром Хомото Тарахненком, польові ділянки, де грунт не запливає і де можна б розгорнути шадранню сівбу. І вона ж командувала дівчатами, що пекли пироги на цей вечір.

А тепер Кравчина йшла степовим шляхом, далеко від села, в той час, коли актив починав уже, певно, сходитися до будинку колгоспів. Очевидно щось трапилось з цією жінкою.

Хижняк добре знав її вдачу. Щойно приїхавши до Зеленого Лугу, саме в жнива, він вийшов якось у поле. І ще адалеку побачив там літню колгоспницю, яка відгортала шпеницю, щоб по ній не пройхав трактор. Вона робила це сівзавно, позираючи час від часу — чи далеко машина, і випросталася тільки тоді, коли жодного валка не було на шляху колони. І, підійшовши ближче, Хижняк почув, як копрась із молодич, що працювали поруч, похмуро кинула їй літній жінці:

— І куди б ото я поспішала? Що вам, більше від інших треба?

— А треба, — обернувшись, просто відповіла жінка. — Всім більше треба. Арілії треба...

Потім Хижняк не раз бачив її біля молотарки. А, коли вона повернулася в Москву, куди їздила в делегацію колгоспників, області, і привезла йому привіт від свого сина, Хижняк дізнався, що вона — мати Юрія Кравчини, командира одного з полків тієї дивізії, де він, Хижняк, був колись комісаром.

— Що, від Юрка давно листи були? — спитав тепер Хижняк. — Не збгається в гості?

— Писав. Та де ж йому по гостях їздити? Йому ж в Академії роботи скільки!..

Слово «Академія» вона вимовила якось особливо, ніби було воно скла-ке і його можна б розбити, перемішавши з іншими, звичайними словами.

Село було вже недалеко. За сплюсненими віконцями побачила Ганна Михайлівна перші дерева, що починалися

бля ставка і йшли далі, обабіч пля-
ду, до самого Зеленого Лугу.

У Кравчини затерпили ноги, і вона
так постукувала ними об мерзле за-
бло автомобільної підлоги. Попереду
була непорушна, спокійна Хижнякова
сідка.

Ганні Михайлівні було приємно, що
Хижняк спитав про Юрка саме цієї
хвилини.

Вона думала про своїх дітей. Вона
і виходила, виходила, пустила в світ
омеро — здібних, працьовитих і чес-
них. Юрко, — вона його бачила не-
давно, бувши в Москві, — старший.
Багато радості мала вона спору, ба-
чачи його. Завжди бадьорий, веселий.
Киттерадійний, він ніби самим своїм
виглядом, своїм існуванням промов-
ляв, що вона не дурило прожила свій
вік. Натерпілася вона тільки, як він
пішов із села з партизанським заго-
ном і два роки не знати було — де
він і чи живий. Та й інші були не
ліпші від Юрка. Семен. Десять років
тому, прочитавши кілька перших кни-
жок, — шістнадцять тоді хлопцеві бу-
ло, — написав він раптом п'єсу. Був
у тій п'єсі й пін Гапон, і папа Рим-
ський, і Чемберлен, і сам бог — Са-
ваоф. Поставив її Семен з товаришами
в селябуди. Поталчиха, — тепер в її
хаті колгоспне правління — верещала
тоді на всю вулицю, що провалиться
через Кравчин їхнє село крізь землю.
А Поталчиха син казав, що зустріли
Семена під темний вечір. Але Семен
не з'явився і в їхній таки хаті наро-
дился комсомольський осередок.

Двоє старших—Юрко та Семен —
комуністи. У комсомолі тепер
шістнадцятирічний Павло. Він пра-
цює трактористом у зеленолуць-
ких МТС. Марія — дочка — учи-
тельою в далекому польському районі.
Вона там — секретар сільського ко-
мсомольського осередку. І друга дочка—
Катерина — теж учителька й комсо-
молка. В комсомолі й Віра, що кінчає
тепер сільську семірічку. І ще ма-
ленька Ганя — тринадцять років їй, і
вчиться вона в п'ятій групі — остання
піонерка в родині. Оаме вчора гово-
рили з матір'ю Віра й Ганя, укла-
лися ввечері на свої ліжка. Вірі —
час обирати, де вчитися далі й вона
вирішила їхати до молочарського те-
хнікуму. А Ганя все збивала її на
авіацію...

От таких дітей виховала Ганна
Кравчина. А сьогодні товариш Семенів,
шофер, що приїхав із ручайської МТС
(Семен теж там за шофера працює),
розповів:

— Семена на чистці з партії виклю-
чають...

Кравчина знову помітила перед со-
бою певну, широку спину начальника
політвідділу. Вони їхали вже повз
крайні хати села, крізь два ряди ба-
совитих кудлатих сільських собак. При-
свіпи на передні лапи, собаки гавка-
ли на автомобіль, а тоді кидалися
наздоган за машиною.

З Хижняком завжди легко говори-
лося про все. Він увійшов у суть
кожної справи. Це Ганна Михайлівна
намітала. І в неї майнула думка:

— Сказати? Не сказати?

Вона згадала свою сьогоднішню по-
їздку до Семена. Вона поїхала з тим
таким шофером, що розповів їй усе, на
вантажній машині ручайської МТС,

сиділа в тісній шоферовій кабінці й
розпитувалася про сина.

— Так, кажете, працював то він
добре?

— Робітник добрий, чесний, — по-
вторив шофер слова, сказані ще у
Кравчини в хаті. — А виходить, про
свій партійний квиток забувся. При-
йшов він на чистку, розгортнув голова
комісії його квиток, — аж Семен і не
член партії зовсім: членські внески
мало не за рік не сплачено!

Так. У чесності сина та відданості
його колгоспній справі, Ганна Михай-
лівна не сумнівалася. Ці почуття вона
добре прищепила своїм дітям. Вони
ввійшли в їхню вдачу, й інакше не
могло бути. Вона знову поринула в
згадки.

Юрко — перший син, — народився
перед 1905 роком. Вона була коло ньо-
го в хаті, коли вся Мокра Калюжа —
кайнуздений закуток Зеленого Лугу
пішла на черкесів поміщика Куна.
Черкеси побили сестру чоловіка Га-
ни, — Федулу Мартинівну Кравчину.
Другий брат, що тільки що повернувся
з царської солдатчини, вступився за
сестру. Черкеси відкопи йому вухо на-
гаями. Вони побили ще кількох най-
митів, і 55-літній дід Фляга повів
Мокру Калюжу на білку з черкесами.
У цій білці Федорові Кравчині про-
стрілили руку...

Після того, Кравчини позбулися й
той нужденної кошійки, що мали її, пра-
цюючи на Куна. Відняцьке копірса-
ня на малій ділянці. Важкий і зли-
дений хліб. Поневіряння по куркуль-
ських хатах за позикою. Одробітки.
Федул Кравчина не витримав, почав
пити, міщо його не цікавило, і вмер
він десь уже дев'ятнадцятого року:
селяни розгромили тоді спиртовий
склад у містечкові, Федул припав до
спирту, що розтікався джерелом із
розбитих діжок, повернувся додому і
згорів, промучившись цілу ніч.

Ні, Ганна Кравчина не затримувала
Юрка, коли він пішов за червоним
загоном. Вона сама на повні груди
вдихала той буйний просторий вітер,
що захопив Юрка. Що міг він їй при-
нести, крім доброго? І сім років тому
вона, одна з перших, ввійшла до
артілі.

Коли Кравчина приїхала до Ручайв,
зійшла з машини та ввійшла до сино-
вої кімнати, — вона не скинула паль-
та. Тільки розв'язавши хустку, вона
глянула на Семена. Той стояв перед
нею і ливився в землю.

— Що ж? — сказала мати. — У свід-
ках в партії кочеш ходити?

Вона знову помовчала і сказала су-
воро і твердо:

— Партія свідків не держить. Їй ро-
бітників потрібні.

Слово «свідки» — це було Хижня-
кове слово. Про свідків Хижняк казав
якось на полі, наглядівши кількох ле-
дачих бригадників: «В артлі робіт-
ники, а є й люди, що тільки при чу-
жій роботі свідками ходять», — мовив
він. І Ганні Кравчині зробилося боля-
че тепер, коли вона глянула на Семе-
на і подумала, що її син може теж
ходити тільки свідком при всій вели-
чезній роботі партії. Але, не шкодуючи
ні сина, ні себе, вона додала тим таки
суворим тоном:

— Коли ти вісім місяців членських
внесків не платив, значить ти вісім мі-

сяців про партію забував. Якби з тебе
комуніст після цього?

Семен мовчав. Коли він зводив по-
гляд, він бачив перед собою обведені
глибокими зморшками очі матері, ще
дивилися на нього серйозно й проникли-
во. Він знову починав дивитися вниз.

Семен не виправдувався, не брехав.
Вона побачила, що йому таксамо тяж-
ко, як їй. Вона, навіть, захотіла щось
сказати йому, як малому, чи погляди-
ти його по голові, але не сказала і не
поглядила, щоб не відбирати у сина
мужності та рішучості. Вона вірила
синові. І на дорозі, ступаючи на хрум-
кий сніг, вона згадала і про свої спра-
ви. Від Ручайв до Зеленого Лугу —
вісімнадцять кілометрів. На збори акти-
ву — не встигнути. Жаль. Вона мав
багато чого сказати. Сьогодні, роздив-
ляючись плана з Хомаю Тарахнен-
ком, вона нагадала одну гулящу ді-
лянку. Невеличку. Але дід Фляга дав-
но просив, щоб йому приділити таку
для досвідів із новим сортом пше-
ниці. От би і поговорити про дідову пше-
ницю. Треба б встигнути повернути-
ся над вечір неодмінно. І Кравчині зо-
всім полекшало, коли вона помітила
на шляху Хижнякову машину.

Тепер, за віконцем автомобіля, кида-
лися в бік і назад темні зеленілуцькі
хати й засніжені дерева. Летів під
колісними по-вечірньому синій сніг.
Трохи пізно, але ще встигнути можна.

— Сказати, чи не сказати? — знову
подумала вона, ще раз глянувши на
Хижнякову спину. Ще кілька хвилин
і машина спиниться коло будинку ко-
лективіста. — Звичайно, сказати...

— Не замерзли ще? — спитав саме
Хижняк, і обернувся, посміхаючись.

Автомобіль став. У вікнах будинку
колективіста горіло світло. Хижняк
спитав:

— На збори, Ганно Михайлівно?

І вона вийшла з машини, так таки
нічого й не сказавши.

У просторій кімнаті шипіли великі
гасові лампи. За довгими столами си-
діли колгоспники, бригадири, правлі-
ня артлі, політвідділці з МТС. На
столах шарував чай. Інспектор якості
насіння, Михайло Фляга, — той самий
Фляга, що тридцять років тому водив
на черкесів Кунівих наймитів з Мо-
крої Калюжі, тепер уже вісімдесяти-
літній дід, — одсунув свою шклянку й
змахнув з бороди тріхти пирога. Міц-
ний старий — дід Фляга! На весні,
на сьобі в грязь — норму встановили
два га. А дід два з половиною засівав.
На жосовиці встановили півгектара. А
старий Фляга пішов — і трьох четвер-
тей як і не було.

Ганна Михайлівна пройшла на віль-
не місце коло діда і той посунувся,
щоб пустати її й Хижняка.

— Де то молодниця гуляла? — спи-
тав дід пошепки.

Промовляв Хома Тарахненко. Гово-
рив він те, про що домовилися вони з
Кравчиною ще зранку: що і як треба
зробити, щоб за три тижні упоратися
з сівбою. Ганна Кравчина подивилася
по столах. Сиділи всі її друзі, спіль-
ники, однодумці. Старші — знали
весь її шлях, проходили його разом
із нею. Молодші — товаришували з її
дітьми. Вона відчувала себе зараз — у
великій і дружній родині. Перед чим
тут було критися? Тарахненко скінчив,

оголосили перерву, завели патефона. Поки грав патефон, поки тодісно перемовлялися люди довкола, Кравчина по давній дружбі розповіла дідові все чисто, по правді, як воно було... Вона говорила до Фляги й до Хижняка і вони обоє слухали її уважно. Начполіт-відділу трохи здивовано придивлявся до цієї п'ятидесятилітньої селянки. Всі найглибші, найінтимніші почуття були в неї неподільні з громадськими справами. І Хижняк знову згадував колишню свою розмову з інженером-доменщиком.

Молодий бригадир Скорик — він саме після жнив одружився — одсунув столи до стін. Десь винесли лави. Веселий, чорний диск закружляв під патефонною голкою. Молодь почала танцювати. Хижняк пам'ятав, як одружувався Скорик. Це було молоде й веселе свято цілого колодощу. Хижняка запросили за свата. І він, жартома, перев'язавшись рушниками, ходив припрошати Настю Лаєбну, красу трактористку МТС, чорняву дівчину з блакитними очима. Він просив дозволу в її батьків, сміявся сам, і сміялися старі: — «Хіба вона сама свого щастя не вгадає?!». Потім артіль — на премію ударникам, Скорикові та Насті — обставляла їм хату. Везли до хати ліжко, шафу, стіл... Вантажна машинка з меблями була уквітчана. На двір молодим завезли зароблене золоте зерно. Багато справжньої радості й молодой снаги. Глянувши на Скорика, згадала ці дні і Ганна Кравчина. Вона згадала своє сумне весілля. І знову подумала про хороших своїх дітей. І їй стало ще болючіше за Семена.

— От, зірвався хлопець, — сказала вона.

Хижняк підвівся й вийшов. Не накинувши своєї шинелі, він перебіг через дорогу, до будинку МТС. Кравчина ще доказувала свої слова дідові Флязі, коли до неї підійшли дівчата.

— Вже я йому вірю! — казала Ганна Михайлівна. — Обіцяв, — то зробить... Дівчата її перебили. Вони любили, коли стара Кравчина заспівувала пісень. Добрий, м'який і лагідний голос був у неї. Дівчата просили Кравчину співати. Вона знала безліч пісень, — і ті, що з ними буряки в економіях копали, і ті, що ними з нареченими прощалися, і такі, що з ними за шлюбом йшли. Початки багатьох пісень майнули Кравчині, коли вона дивилася на веселий гурт дівчат, що стояли перед нею. Якої їм заспівати? Яких пісень вона знає? Пісні нерадісної праці, нерадісної любові, відчайдушного забуття. Ні, їй нічого зараз співати. І, поки вона відмовлялася, повернувся Хижняк.

Хтось із хлопців заграв на гармонії. Дівчата пішли танцювати. Хижняк знову сів поруч Кравчині і Ганна Михайлівна раптом обернулася до нього.

— Кузьма Григоровичу! — сказала вона. — А не можна... попросити... за Семена? Він хлопець чесний. Обіцяв виправитись. Я з ним про все говорила. Я знаю — він усе зробить...

Вона заговорила про свого двадцятишостирічного сина, немов про школяра. Ніби син накаверзував і от вона просить за нього. Звичайна материнська сльоза забриніла в її голосі. Але було це не так уже й просто, і Хижняк побачив, що Ганна Кравчина розуміє всю суть синові помилки не гірше за самого Хижняка, не гірше за голову комісії, якому довелося перевіряти Семена. — «Револуція, партія,

— вона виховала не тільки своє покоління, вона переробила матерів і батьків», — майнула думка Хижнякові. Начполіт, — він бачив не раз, і от побачив знову цю велику й радісну роботу своєї партії — **формування людини**, її друге народження, її випростану на повний зріст постать. І Хижняк поспішив розповісти Кравчині те, з чим він повернувся від МТС.

— Я дзвонив до Ручайов Букатому, — сказав Хижняк. — Він завтра сповістить про ухвалу комісії. А сам я от що думаю...

Кравчина подивилася на нього пильно й радісно: уже зробив. Уже дзвонив, дізнався. Вона відчула справжню, хорошу увагу до свого і синового гора.

Хижняк доказував, що він думає про Семенову справу. Допомогати тут мовляв, не доводиться. Ніхто тут краще не допоможе, ніж сам Семен своєю роботою. Мати ж його знає, а Хижняк, — він теж вірить Семенові. Певно, хлопця переведуть на кандидата, а коли він, працюючи, доведе знову свою дисциплінованість, — поновлять стаж...

— От так, значить... — і Хижняк, кінчивши, подивився на жінку. Стара Кравчина підперла голову рукою і якусь хвилину просиділа, мовчазна й непорушна.

— Так, — подумалося їй. — Семен видержить...

І вона заговорила про інше, — про пшеницю діда Фляги, й про ділянку, що її можна б приділити для досвідів.

Потім Кравчина вийшла на вулицю. Вона вдихнула морозне, свіже повітря, збираючись вертати додому. До неї підійшла комсомолка-доярка.

— Хіба так можна? — сказала вона, і сама застібнула розхристане пальто старої та зап'яла їй хустку. — Застудитесь...

Кравчина поклала руки на плечі дівчині й, знову відчувши ту ж таки добру, теплу увагу до себе, мовила, ніби ще до чого:

— Я рада! Я така рада!..

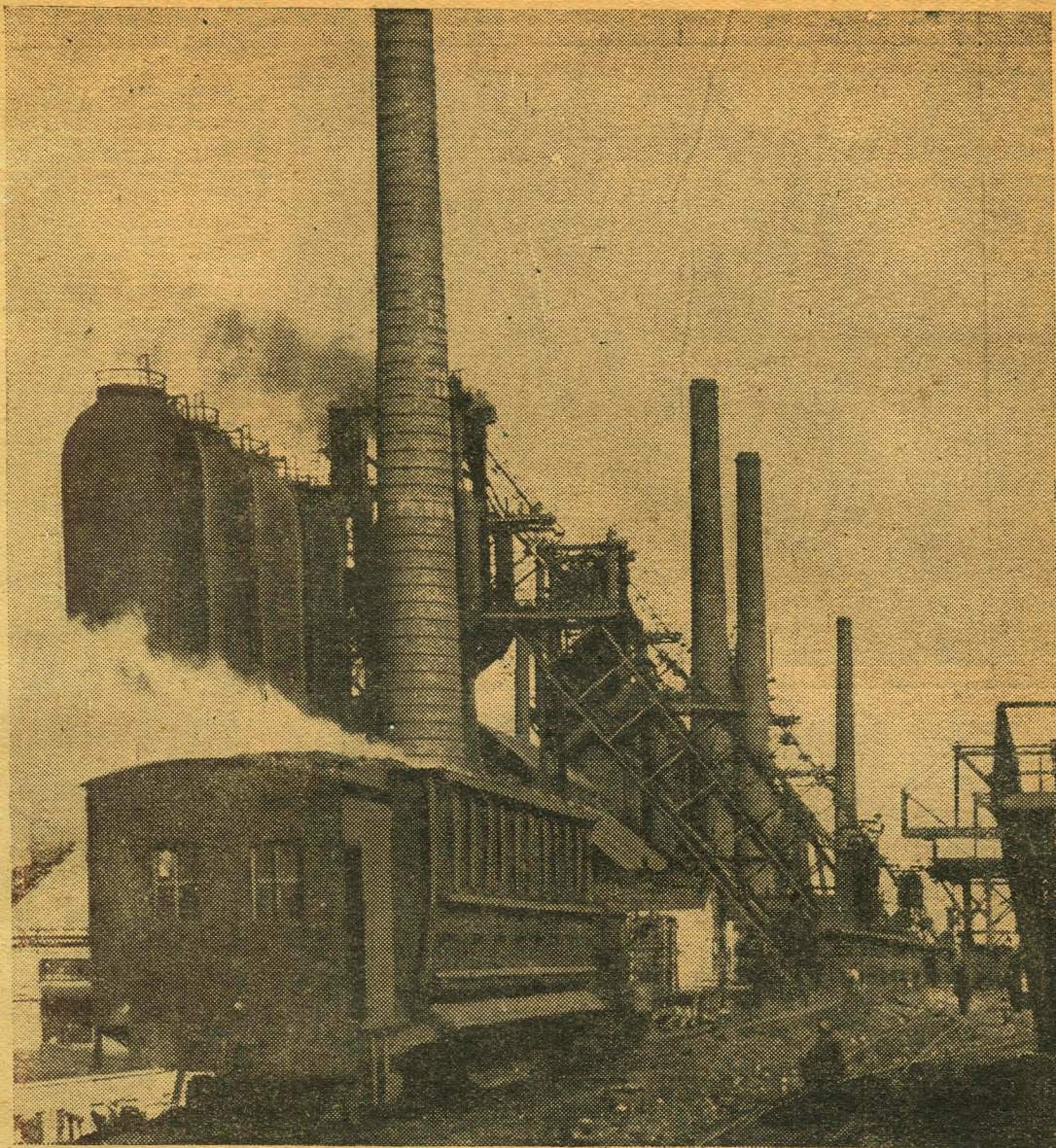
III. 1934 р. — Харків.

НА ШОВКОВИХ ЗОНТИКАХ

На обкладинці цього номера „Всесвіту“ ви бачили кілька моментів з роботи харківських парашутних гуртків. Парашутний спорт, тобто вміння стрибати з літака і спускатись на шовковому зонтику парашута, вміння керувати цим спуском, використовуючи пориви вітру, і приземлятися в призначеному місці, нарешті, вміння стрибати з якимось вантажем, — все це захопило широкі кола харківських трудящих. На заводах створені парашутні гуртки, а в аероклубі спеціальна парашутна секція, де відомий майстер парашутної справи і пілот тов. В. Козуля навчив вже кілька десятків харківчан своєму надзвичайно цікавому мистецтву.

На фоті — тов. Козуля інструктує учасників парашутного гуртка.

Швидкими темпами росте далі радянська металургія. Домна за домною стає до ладу, чим далі більше і більше постачаючи чавун нашій промисловості. Але чавуну все невістачає — такі великі вимоги на метал від машинобудівних, від рейко- і трубо-вальцевних заводів, від судобудівництва та інших галузей радянського господарства. На фоті — 3-я домна Кузнецького металургійного велетня. Дає вона 1200 тонн чавуну щодоби.

УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИКІВ СОЦІАЛІСТИЧНОГО СЕЛА

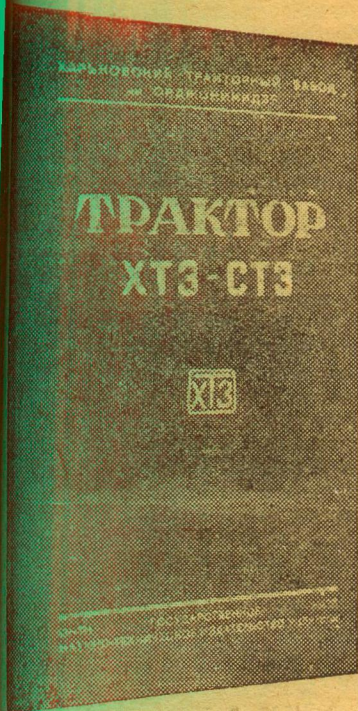
За дванадцять років свого існування Комуністичний Університет — тепер Вища партійна с.-г. школа ім. Артема випустив тисячі комуністів озброєних марксо-ленінською наукою. Тепер ці товариші стоять на чолі загонів, а дехто й цілих армій робітничого класу та колгоспного селянства, керують найвідповідальнішими ділянками соціалістичного будівництва.

Реорганізована на вищу партійну с.-г. школу, Артемівка перебудувала свою роботу так, щоб давати новому колгоспному селу добре підготованих, загартованих більшовиків-керівників, що опанували агрономію і машинну техніку соціалістичного с.-г. виробництва, надійних організаторів мас в боротьбі за більшовицькі колгоспи, за заможне культурне життя.

На фстах: згори — біологічний кабінет, робота артемівців з мікроскопами. Нижче — артемівці на експонатах вивчають зміни й спадковість тварин. Внизу д-а фота — вивчають походження людини та кровообіг і серце коняки. Вище — в кабінеті агрономії — студент Артемівки опрацює учбові завдання з селекції технічних сільсько-господарських культур.

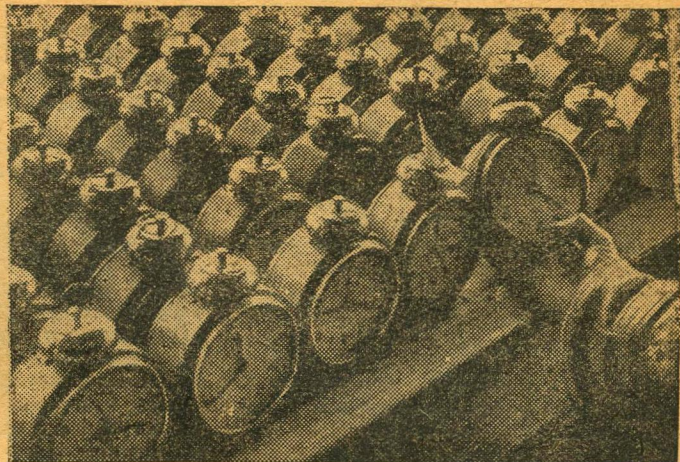
О Д Н А Ш О С Т А

„Дуже хороша книжка“. Справді подивувідні є масштаби радянського тракторобудування. Чим далі більше тракторів стає на полях радгоспів та колгоспів. Та ще дуже відстає освоєння цієї могутньої техніки, правильне цілковите використання цих велетенських машинних загонів. Зокрема давалася взнаки відсутність пристойної допоміжної книжки, що могла б загальноприступною мовою дати технічно грамотну і вичерпну пораду як доглядати ці машини, як лікувати їхні можливі хвороби і, нарешті, як підтримувати їх в такому стані, що забезпечував би максимум робочої віддачі.

Тепер ця книжка, нарешті, появилася. У відповідь на пропозицію тов. Постишева група інженерів ХТЗ на чолі з головним інженером т. Альбовим в рекордно швидкі строки виконала це важливе доручення, а Держтехвидав швидко надрукував цей конче потрібний твір.

„Дуже хороша книжка“, — висловився про неї т. П. П. Постишев.

Справні годинники. Багато нарікань було на дотеперішню продукцію 2-го Державного годинникового заводу в Москві. Будильники його виробу частенько не годні були нікого збудити, а настінні годинники і погнали неохайним виглядом стіни і ніяк не хотіли показувати нормальні години.

Тепер цей завод, під впливом критики в пресі і пропозицій відповідних органів перебудувався на випуск продукції поліпшеної якості. Причому, будильники вже випускаються нового типу — з зовнішнім дзвінком і, головне, з умінням справно виконувати свої обов'язки.

На фоті — будильники нового типу.

Перші уфимські мотори. — Радянська Башкірія швидко розвиває свою промисловість. Хто тепер не знає, принаймні, про Ішимбайські нафторозробки, про цю, вже зараз дуже важливу, нафтову базу Урала. Недавно Башкірія відзначила другу важливу подію — Уфимський завод моторів дав свою першу (спробну) продукцію.

Радянська Башкірія має в своїх надрах незліченні багатства. Вишукати їх, освоїти відобуток і ще більшими темпами обертати країну на культурну, багату соціалістичну республіку, — ось завдання, яке трудящі Башкірії успішно розв'язують спільно з трудящими цілого СРСР.

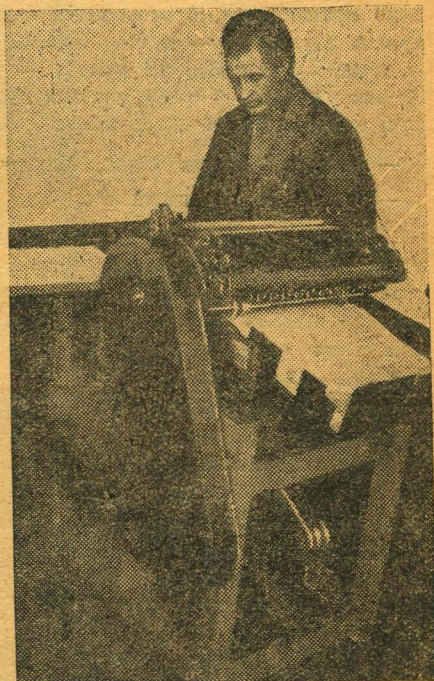
Маршрути туризму змінилися. Раніше, щоб побачити щось грандіозне, їздили в Америку. Там була найбільша в світі кількість величезних промислових споруд і чудес техніки.

Тепер цілими партіями прибувають делегати і туристи з інших країн в наш Радянський Союз. Недавно «деїдали» Москву, Харків, Дніпрієвськ та інші міста журналісти й письменники Фінляндії, Естонії і Литви. Вони на власні очі побачили господарський і культурний розвиток радянських республік і в переважній більшості з захопленням говорять про свою подорож.

На фоті — делегати фінляндської преси на вокзалі під час приїзду до Харкова.

С В І Т У

Друкарська машина „Ліліпут“. На московському експериментальному заводі Маштехпромсоюзів технік Лепков і друкар Голубков сконструювали і збулували маленьку друкарську машину, що в шість разів лекша за відому „американку“. Машина працює на три швидкості, даючи від 150 до 2500 відтисків на годину. Машину „Ліліпут“ можна рухати руками, ногами чи електричним моторчиком.

Нова друкарська машина — це як знахідка для політвідділів, радгоспів та МТС.

На фоті — винахідник т. Лепков працює на своїй машині, що їй дано назву „Глекоз“.

В зорині вулиці цвіт акації сипався білими маленькими зорями. Небо рожевіло ледве помітно, тільки знизу за буром, за Вовчою. Данило Лисенко так уперся плечем в стовбур акації, немов хотів зламати вродливе білоголове й пахуче дерево. Він говорив стримано, але неспокійно.

— Думаєш, Микито, не бачу, хто тобі плутає шлях? Ти ж ось тільки що попрощався з отою білою гнидою, що чіпляється до людей так несподівано й в таких місцях, де не здумаєш і не вгадаєш. Справжня гнида, — то тільки призвище у нього Ковбаса. А ти знаєш гаразд, хто такий Федір Ковбаса, Микито?

— Та знаю, знаю: підкуркульник, глитайський агітатор, реакція — знаю вже, якими й словами хреститимеш його, — швидко й досадливо перебивав високого Данила Лисенка його низенький руський співбесідник: — Я, Даниле, знаю одно: Федір Ковбаса був перший у нашому селі колективник. Це ж правда? Пам'ятаєш збори селян повесні 1924 року? — То ж Федір Ковбаса сказав тоді: — «за постановою радянської влади нам необхідно організувати в нашому селі — Українському артіль. Це така артіль, що вкупі будемо їсти, вкупі жити, вкупі землю обробляти. Будемо краще жити, будуть коні вкупі гуляти від скуки — а хто за те, щоб у артіль — підніміть всі руки?» — чи не так говорив цей самий, що вам більмом в очі стоїть Федір Ковбаса.

— Більмом, бо він білий, Микито...

— Та на слова ти швидкий...

— А на діла, Микито? Я ж їду сапати, а ти ні. То давай, скажи: чому Федір Ковбаса був перший колективник тисячу двадцять четвертого року і вовком тікає од колектива року тисячу тридцять третього? Хто цьому причина — Федір Ковбаса, чи колектив? — Далі він говорив тихше й стриманіше. Згадай: чим кічилися ті збори? Скільки підняло тоді руку, щоб коні — Федора Ковбаси — вкупі гуляли без скуки? За 8, а проти 170. Сама громада побачила по ініціаторах, що то буде за артіль — і не помилилася. Ти ж, Микито, потім поїхав до Харкова штукатурити нові будівлі і не знаєш, до чого допрацювався той колектив, де першим колективщиком був Федір Ковбаса... Артіль назвали голосно — «Новий світ». Та з восьми

дворів світ вийшов і не новий і купий. Одне слово, світ, як у вікні... Федора Ковбаси. За почином Ковбаси того по становили продати коней, лишити тільки для роз'їзду, а для роботи купили трактора. Так і зробили, бо Федір Ковбаса — великий авторитет в артіль: ставля ж артіль у його дворі, контора «Нового Світу» у його хаті. По весні двадцять п'ятого року, коли ти знову пішов на це літо у місто штукатурити, Ковбасині артільці привезли Фордзона. А що вийшло з трактором? Продали за 1700 карбованців — і колективно пропили та прогуляли гроші. Так глїтаї навіть трактора зуміли спалюжити. Артіль розбіглася. Там, де в діда Івана коні стояв — давно вже кури й тні розгребли. А на артільських спекуляційних заробив добре твій колективник Федір Ковбаса... І ти, Микито, ще питаєшся, чому цей Ковбаса був за колективізацію? Що ж, хіба тобі не видно? Хіба ти не бачиш, що то була артіль, де глїтаї поплужили в очах наших саме діло колективізації?... А тепер якби ти менше вірив тим глитайським Ковбасам... тепер ввесь наш добробут, все наше майбутнє, залежить тільки од того, як буде сапати, косити і в'язати кожен Микита і кожен Данило. Тобі, Микито, я щиро радив би не пропускати днів у таку гарячу пору. Ходім на буряки. Так заросли — і рук не вистачає...

Данило Лисенко закінчив зовсім тихо, навіть трохи задумливо. Простягнувши довгу руку, підмав на широкую жовту долоню дві чисті зарочки ніжного цвіту акації. Микита Мигуценко і собі витяг руку і зловив кілька білих пелюстків, дивлячись кудись далеко, в цегляну синяву довгої вулиці, і мимо лица й очей Данила, він сказав голосно і торожко:

— Завтра або позавтра, Даняле. Сю годні трохи неждую. Правді, ти не думай, що слухаю... Ковбасу. Давки неждую. А завтра... Будь здоров, Даниле!

Неприємно трохи Мигуценкові, але він збрехав. Ні завтра, ні післязавтра на буряки не вийшов. Хвороба стала затажною. Днів п'ять уже порастає на городі, дома, а не в артіль. Навіщо? Все одно — хлібний закон зламать. Про це каже не тільки Федір Ковбаса Біла гнида, як говорить Данило. А справді — схожий на гниду, — і Микита блькими губами посміхається в свої русі, видівлі ууса. Хоч здалка про Данила Лисенка йому неприємно. Він ходить до тестя другим провулком, роблячи круг, щоб не йти мимо Данилової хати. А то ще стринься...

Раптом Микиті стає досадно. Та що він мені, той Данило! Совість моя, чи що? Подумаєш, який побратим! Як укупі роки п'ять батракували та два десятки будинків у Харкові штукатурили так уже й опіку до смерті. Діло йому до мене! Хочеш роби, хоч перерви, а якого чорта до інших із своїми порадами пертис!

Микита з сарцем стромляє у вокай прунт заступа.

На жовтий засмалцьований пматок шаперу нашіпає важке, як дріб, зерно махорки.

Тоді вийшла з хати Марія, і стала біждатися, що вже з місяць нема листів од Остапа, який цього року змінив батька — пішов до міста на штукатурні роботи. Улаштувався, як каже Марія, коло великого дому на розі Пушкінської і Каплуновської, який будуть на місці церкви. Роботою дуже задоволений. Питав, з якими роботами вже втрючався в колгосп, що є нового й доброго дома. Дуже цікавився сестриною та батьковою роботою в артіль.

— Ми тобі й не казали тоді, Микито. — Марія прикрила долонею очі від сонця і подивилася десь далеко через балку, в синій степ. — Щоб не замучувати того нашого комсомольця, Наталка збрехала (з листі, написала, що ти виробив уже сорок днів. Подвоїла. І так мало каже, соромно: у деякого вже є по сімдесят. Хай, каже, менше сердиться на батька, та менше турбується...

— Ну й дурні. І ти і вона! — Микита глянув на дружину роззлючено. — І якого вам дідькат реба від мене? І той скороспілий... Він хотів випалити далі — «аг'татор», але вчасно смикнув, прикусив у зубах цигарку. Якби був бовкнув про вранішню розмову з Данилом Лисенком — було б ще досадніше.

— І яке й діло, скажи мені. Давно не брав олівця в руки — так Наталка вже дума, що й писати розучився. От, ви мені допечете.

— Ну вже й почав... — Марія печально

(Продовження на 12 стор.).

Директори МТС на шостимісячних курсах перепідготовки при Ком. Університеті імені Артема підвищують свої знання з агротехніки й машинізації

ОЛЕКСА ПОЛТОРАЦЬКИЙ БАШКІРСЬКИЙ ЩОДЕННИК

27-ІІ.

Він починається ще в поїзді. Мій сусід по купе — старий більшовик, товариш Ганецький. Питаю в нього:

— Скажіть, будь ласка, що це за місто — Уфа?

— У мене особисто про нього найгірші спогади: я тільки й того що сидів там у двох в'язницях в 1903 році...

6-ІІІ.

Ось і Уфа. У Харкові градусів п'ять тепла, тут 20° холоду. Деякі хати до верхівки засипано снігом, — тільки хід до дверей звільнений від заметів. Візники тут звуться «гужбани», і коней запрягають тандемом: одну за одною; інакше не проїхати вузькою протопамою в снігу доріжкою.

В ватоні новий сусід, — від Москви багато й з запалом розповідав мені, як будеється Башкірія, його батьківщина, що на її полях за часів громадянської війни він втратив одну ногу. Запитую:

— Так ви — башкір?

— Ні, я випадково перс, та яка з того різниця.

4. ІІІ

Уфа — місто майже без електричного світла. Щовечора гасне електрика й тоді сиди й чекай, поки вона знову запалиться.

З цього приводу виникла розмова:

— Слухайте, ч вас збудують колись нову електростанцію?

— Уже давно збудували, і величезну.

??? Невже по шкідницькі збудували?

— Ні, чудесно пр щов.

— ??? (Ви вже ніч го не розумієте).

— Бачите, старої не вис-тачало, збудували нову, та тільки її збудували, як уже розпочалось у нас будів-

ництво заводу електромоторів, 50 тисяч на рік. Вся енергія іде туди... А ми вже якось обходимося.

Так росте радянське місто й електрика не встигає за його зростом.

5. ІІІ

Від Уфи до Стерлітамака іде битий шлях. Цим Оренбурзьким шляхом їхав колись Гріннов з «Капітанської дочки» А. С. Пушкіна.

«Коні важко ступали по глибокому снігу. Кібітка ледь-ледь посувалася, то виїжджаючи на сніговий замет то перекидаючись у сніговий вибій, і пере-валюючись то на один, то на другий бік. Це нагадувало плавання корабля по морю підчас негоди... нарешті, коні стали».

Тепер це робиться інакше:

— Аеротром?

— Так.

Худ. А. Лежнев. „Салавата спіймано“ Салавата Юлаєв — башкірський революціонер і поет, один з ближчих помішників Емеляна Пугачєва.

— Мені треба до Стерлітамаку.

— Приїздіть, аероплан чекає.

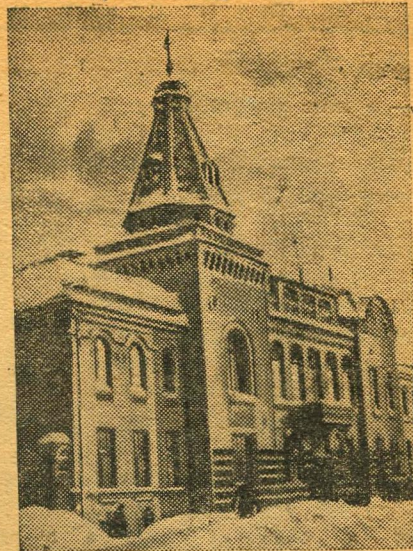
За двадцять хвилин, нагадуючи собою ведмеда (шкіряний комбінезон, хутрова доха, на обличчі захисна пижикова машкара), ви вже в кабінці «У-2».

За півтори години перед вами з'являються передгір'я Уралу. Ви м'яко сідаєте на аеродромі Стерлітамака й... сорок хвилин витрачаєте на те, щоб проповзати п'ятсот метрів в снігових заметах до битого шляху. Сніг сягає вам до плечей. Отже, якимось дивом шляху вас спіткала вимушена посадка — бути б вам у становищі «челюскінців», не в силах відкрити джастися, сидючи по горло в снігу.

6. ІІІ

А ось трохи і грінновських переживань: двадцять вісім кілометрів до Ішимбаєва кіними.

Гроїжаючи цей маршрут Гріннов, очевидно, затуляв собі носа, а А. С. Пушкін делікатно змовчав про характерну

Приміщення ЦВК, РНК і обкому ВКП(б) Башкірії

особливість цього шляху: тут страшенно пахтить сірководнем.

В XVIII сторіччі дворяне затуляли собі носа в цьому районі. В XIX вони почали приночуватись: тут явно пахло гешефтом. Отже, якийсь полковник Дубінін починає несміливо колупатися в навколишній землі, а може з нафтою повезе? Дубінін прокопує дві-три свердловки в уральському ґрунті і... прогорає, витративши на це всі свої кошти. В XX році дворян виганяють під три чорти. В 1934 році на соціалістичних ішимбаєвських нафторозробках стоїть уже понад тридцять готових до експлуатації свердловин.

Сьогодні вони ще заткнуті ганчірочками у вигляді металевих пробок.

Першого жовтня 1934 року буде закінчено залізницю: Уфа — Ішимбаєво й „кров машин“, — уральська нафта розтечеться по заводах радянського сходу.

7. ІІІ.

...він ввійшов до редакції й зіткнув... Подих диких степів Приуралля відчувся в приміщенні.

...Він оглянувся навколо... Певне так цей син степів поводив себе на коні шерш, ніж пустити стрілу в дикого звіря, ним забаченого. Чингіс-хан, Тамерлан, Барт-хан і так далі згадувалися при погляді на нього.

«Дитя степів» сів на стілець.

— Товаришу редакторе, — сказав він, — я, як старший профробітник, не можу не відзначити нестаршого від тягнення кампанії колдоговорів на нашому промислі. Перш, ніж завернутися до ЦК нашій профспілки, я хочу використати преоу для прискорення цієї справи... і так далі.

Мораль із цього та, що бувший башкірський кочовник став тепер немірно культурнішим від тих, хто ладен був його кваліфікувати як «первісну людину».

Колишній кочовник — сьогодні буровий майстер, голова колгоспу, профробітник, комсомолец, член партії.

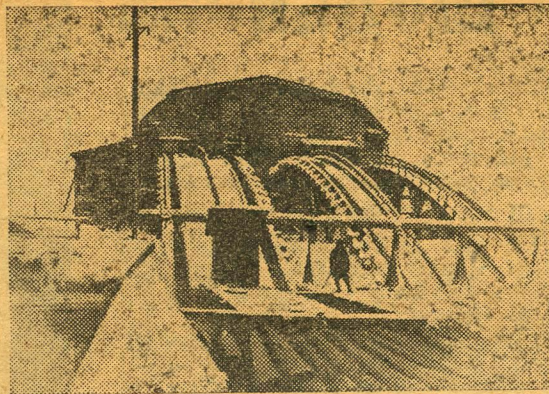
Зразок нового будівництва в столиці Башкірії — Уфі

8. III.

— У мене в колгоспному телеграмнику — каже Шамсі Гухтамишев, — «чистіше, ніж колись було в мечеті у мулли».

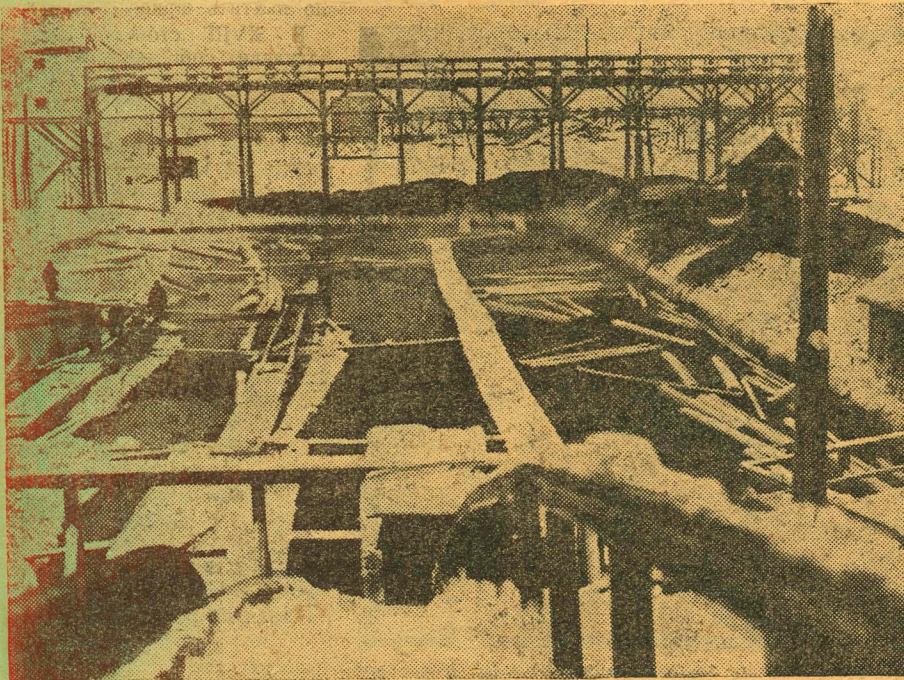
— «Ви хочете піти до моєї хати? Будь ласка ось вона. Бачите: квартирка. Бачите три моїх костюми. Бачите, пальто-реглан моєї дружини, ось мій велосипед. Ось швейна машинка. Ось порошок для зубів, ось щітки. Вибачте, чи не хочете ви з дороги подивитися в оце трюмо? Чи може вам забажається,

щоб я скип'ятив воду в цьому електричному чайнику? Хо-хо! За своїх сорок багратських років у цій дірі, що тепер стала колгоспом «Башкурдстан» —

Уфімський лісозавод взимку

ника, негайно одписати йому, як зростає і міцніє, роблячи всіх колгоспників заможними, більшовицький колгосп «Башкурдстан».

Подавання дерева із затоки конвеєром (Уральський лісозавод)

я не міг і мріяти про щось подібне. А зараз... гм, гм... ось воно...

Товариш Шамсі виймає з шухляди листа. Москва. Кремль. Товариш Йосиф Вісаріонович Сталін просить товариша Шамсі Гухтамишева, зразкового удар-

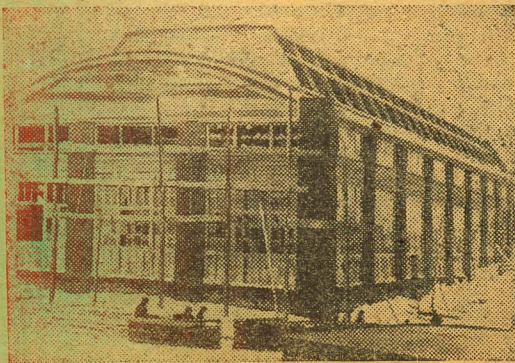
Шамсі прощається з нами й біжить на ферму: сьогодні він закінчує устатковувати її, це вогнище сільсько-господарської культури — в 160 кілометрах від залізниці. Але й сюди доходять і більшовицькі газети, і особисті листи тов. Сталіна...

9. III.

Товариш Афзал Гагіров, голова Баш. ЦВК'у, тисне нам руку.

— Звичайно, — каже він, — де які успіхи в нас є, але скільки ще роботи попереду...

Щодня до пізньої ночі в башкірських ЦВК, РНК, ОК ВКП(б) товариші Гагіров, Булашев, Бикі і інші керівники радянської Башкірії розв'язують складне, і величне завдання: перетворення колишньої царської колонії на квітучу республіку Союзу Рад.

Будівництво Уфімського моторного заводу

махнула рукою, простятися йти до хати. Велика слабкість її клонила, талла знову до ліжка. У цей час на воротах стала Наталка. Височенька, тонка дівчина підійшла до батька й матері.

— Оце перерва на півгодинки, а буряки тут недалечко, за бугром. Я побігла вас, мамонько, провідати. Думала — бува зайшли десь тато. А ви й на сонце вийшли, от добре.

Дівчина задихалась і сматлюю долонею витирала чоло. Мати тихо посмінулася їй.

— Ми тільки не говорили про Остапа. Що листів нема... — так почала мати і здивовано опинилась. Як часто буває в житті, саме на цю розмову сусідський хлопчик і подав конверта. Микита забув недавно сварку з Марією і підступив ближче до дочки, що сіла просто на свіжо викошану землю.

Листи, звісно, й од когось вони не були, в садках і левадах читаються урочисто. А це ж — сподіваний, від Остапа. Микита і Марія пильно дивляться на руки доні.

Брови Наталі вирінюються в непорозумінні: вона повільно читає:

«...Колгосп «Імени Редакції «Комуніста». Товаришове Микиті Мигущенкові.

Ви заробили на перше лишня цього року двадцять трудоднів. У вашому колгоспі на трудовень припадає хліба приміром, близько чотири кілограми. Виходить, що ви одержите тільки вісімдесят кілограмів.

А у вас сім'я є. Та ж ви своїми лінощами засуджуєте себе й сім'ю на голодування. Яка ж дитина назове вас батьком, коли ви не можете заробити їм хліба?

А от, скільки ж то хліба можна було заробити!

Гляньте на Данила Лисенка — він уже має сто двадцять пудів, або Марію Підлужну — вона одержує вісімдесят п'ять пудів.

Чому вони стільки получують? Виключно через те, що добре працювали, ставилися до колгоспного труда, як подобає чесним трудівникам — колгоспникам. Вони стають заможними, їх преміюють. Їм честь і пошана.

А ви, не виходячи на роботу, не працюючи в колгоспі — зоставляєте на загибель у полі хліб, буряк. Цим самим пробите колгосп, помагаєте глитаєві та його прихвостням зривати колгоспне господарство. Ви настроїли проти себе всіх колгоспників»...

Сині озера Наталі тихо хлопнули з друкованого аркуша на батькове лице. Щоким дівчини зарожевіли. Батькові очі стрибнули на самий вершок дерева — його задікавив порижлий цвіт окації. Він глибоко затагнувся. Безмежне здивовання розкрило тонкі й виснажені хворобою вуста Марії. Наталка відхнула.

«...Ну, до чого це приведе вас?

Не одержите хліба, зостанетесь голоним, а не виправитесь — із колгоспа виключать, як паразита.

А отже вихід можна знайти. В колгоспі багато ще роботи по збиранню хліба, соняшника, буряка. Можна до кінця господарчого року, добре попрацювавши, мати до 100 трудоднів. А підрахуйте, що це для вас дасть.

Наша порада — візьміться за розум.

Доборить свою ліву. Зрозумійте, що дру-
гого виходу для вас нема. Починайте
сьогоднішнього дня працювати ударно

Не забувайте ніколи про наше гас-
ло: «Хто не працює — той не їсть».
Напишіть нам, що ви думаете робити,
щоб швидше до вас листи.

Начальник політвідділу Рузис.

Наталія глянула на батька. Не ска-
зала й слова. Поклала йому на жовту
штанку чорних штанів листа і пішла
за буряки. Марія глянула їй услід і
схиливши губи, тихо пішла до хати.

III

Цей грудень прийшов у Вовчанський
район гострими й великими морозами.
Навколо кістяка й дівинка, тільки при-
прушена м'якими висівками їнею, зем-
ля. Озимина снігів густа.

Тут ми знайомимося з директором
МТС товаришем Кас'яном та автором
листа до нашого героя Микити Мигу-
щенка — начальником політвідділа
товаришем Рузисом. Вони розповідають
нам про методи обробки землі і людей
— і, в дих простих і стислих уривках
достає складений і героїчний шлях,
яким пройшов район і наші друзі на
чолі його.

...В селі Українському, в колгоспі
імені редакції «Комуніста» цього ве-
чера велелюдні загальні збори. Секре-
тар партійної групи товариш Кузьмен-
ко робить доповідь про рік роботи.

Перед нами не тільки імена, але й
живі, чітко окреслені й мужні лиця
кращих ударників колгоспу, як от
Лєня Фесенкова, Фрося Коваленкова,
Панас Погорілий, Петро Майборода,
Данило Лисенко, Микола Носіков.

Товариш Кузьменко називає імена
ведарів — Степана Бойка, Параску
Іволенкову, Марину Швайку, Михай-
ла Швайку — і ми помічаємо, що се-
ред них немає Микити Мигущенка. Я
запитую про нього і мені показують
Микиту Мигущенка у президії ве-
лелюдних колгоспівських зборів.

— Заключну вирішальну роль відо-
прав лист товариша Рузиса, — каже
мені Мигущенків сусід Лисенко. —
Листа були передані через мене —
так я не повію. Наліпив старі марки
й передав через листоношу. Інакше
Микита сказав би, що то витівки ад-
мінатора Давида і вже з упертості не
ввійшов би на буряки. А так — і його
й багатьох інших вразила та думка, що
про кожного ведаря особисто знають
навіть у районі. Лист політвідділа став
останнім промом, який переважив дов-
голітній вантаж брехні Федора Ковба-
си. Та й Ковбаси уже немає в селі
Українському. Микита Мигущенко го-
лосував за його виселення.

На зборах промовці казали: — і чо-
тири кілограми на трудовень, і шуд
цукру на сім'ю, і значний лад у кол-
госпі — все здобули завдяки щоден-
ній допомозі політвідділу.

в. Українське — Харків.

Р

И

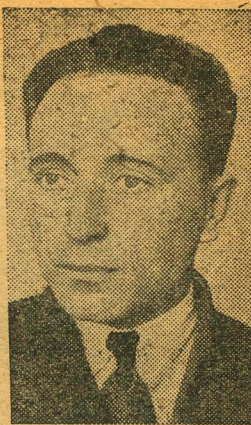
С

На Далекому Сході, в Приморському
краї вперше побачив рисові плантації
молодий агроном Давид Самойлович
Лам.

У Харкові Лам того часу вчився в
сільсько-господарському інституті,
рис знали лише, як крупу і бачили
його хіба що в пирогах, або в каші.
В інститутських лабораторіях не було
навіть засушеного колоска рису. Адже
його вважали мало не за таку тропіч-
ну культуру, як, приміром, банани. Ви-
датні ботаніки авторитетно говорили,
що культивувати рис північніше 40
паралелі, тобто північніше од Баку,
Бухари, Неаполя — це утопія, шкід-
лива і безнадійна. Ще говорили: ри-
сові поля — це болота, де по коліна

в воду ступають
напівголі люди,
це малярія, це
каторга, це руч-
на робота з ціл-
ковитою відсут-
ністю перспек-
тив механізації.

Ось чому в
Примор'ї було
чимало людей,
які косо диви-
лися на рис.
Але Лам бачив
інше. Поперше
те, що рис чу-
дово росте за ба-
гато кілометрів

Давид Соломонович Лам

на північ од сорокової паралелі і, по-
друге, — що культурі рису дещо хо-
дять не стільки холод, скільки забо-
бони й легенда, яку поширювали за-
кордонні експортери рису; не хотіли
вони розлучатися з ласим радянським
ринком; ще бачив Лам рисові радгос-
пи, великі рисові плантації, бачив ри-
сові господарства, де вже запроваджу-
валось механізацію, і праця, хоч важ-
ка, аж ніяк не нагадувала звичних
уяв про рисову «каторгу».

— А в нас, на радянській Україні
ще тепліше, ніж тут. І скільки у нас
заливних луків пропадає марно. От би
нам завести культуру рису, — думав
Лам.

Повертаючись на Україну, він про
всю випадок зібрав зразки кращих
сортів насінного матеріалу.

Колоніальні легенди про рис були
міцні й на Україні. Люди не хотіли
вірити, що рис може рости у нас. Ла-
мові довелося зносити не одну пару
черевиків, ходячи по інстанціях, дово-
дячи, що рис на Україні цілком ре-
альна справа, що треба засіяти дослі-
дні ділянки в багатьох районах, щоб ма-
ти з цього можливість добрати кращі
гатунки. Майже цілу зиму витратив Лам
на «масову» роботу й лише на весні
1931 року, домігся того, що було ухва-
лено засіяти 15 гектарів рису по 10
районах України.

— Ми сіятимемо рис поновому, —
говорив Лам співробітникам — аспіран-
там і студентам. — Ми повинні дове-
сти й доведемо, що рис зовсім не
обов'язково сіяти на болотах. Треба
нам ризикнути й спробувати вирости-
ти рис при малій воді.

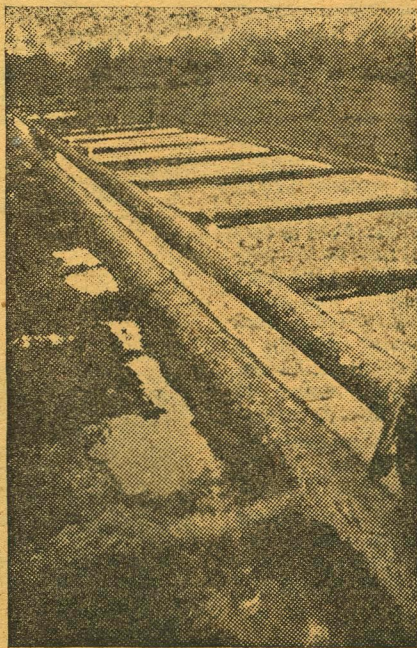
Так і зробили на більшості ділянок.
Рис засіяли в суху землю звичайними
сівалками, замість сіяти вручну і хо-
дити по коліна в холодній воді. Потім
на ділянки пустили воду й залишили
її там на ціле літо.

З яким хвилюванням дивився Лам
та його співробітники на ніжно-зелені
килими молодого рису, що вкривали
засіяні ділянки. Рис дружно ріс і по-
близу Одеси, і під Харковом на Бєх-
рі, і навіть у Конотопі на північному
заході України. Коло рису ходили, по-
ложи його під доглядом самого Лама.
Паростки швидко лізли вгору, немов
голосущи за нові методи молодого
агронома.

Проте, ці паростки не могли пере-
конати багатьох працівників радгоспів,
де були рисові ділянки. З молодих ри-
соводів кашкували, називали їх утопі-

Перед вистиганням рису (Конотоп)

Рисова плантація в с. Попівці на Конотопщині після

Стиглий рис. Стигли волоти аж охляють ся

стами. Щоб домогтися подачі води або здобути роботою сили для обробітку, рисоводам доводилося йти до секретаря партосердку радгоспу, до директора і довго сперечатися доки доставали потрібне. Так було на Есхарі в радгоспі Харго, в Луганському в радгоспі ім. „1-го травня“ тощо. Піонерам культури рису не вірили навіть професори с.-г. інститутів у Луганському і Миколаєві, часто при нагоді кидали вони з легенькою усмішкою:

— Мрійники ви, молоді люди! Тільки от лихо, що ваші мрії грошей коштують...

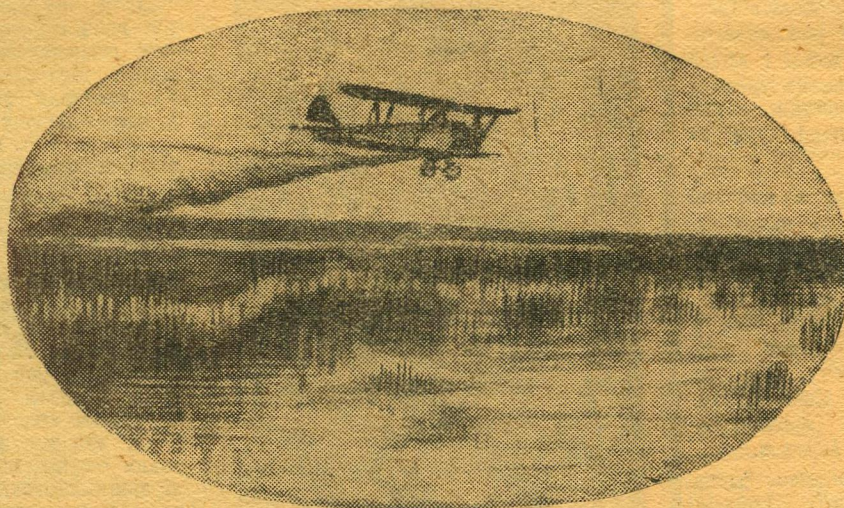
Але Лам і його співробітники були настійні. Рис виростав, колосився, зерно почало наливатися. За три тижні перед збиранням урожаю, воду з ділянок спустили і коли земля зовсім виварками, як і пшеницю. Нікому не довелося повзати з серпом у руках по болоті.

Урожай перевишив найсмисливіші сподівання Лама. На деяких ділянках рис дав 63 центнери із гектара, тобто — урожай наближався до світового рекорду збирання рису в Іспанії. Пересічно ж з гектара було зібрано по 40 центнерів. Рис був гарний: містив у собі 12—13% білкових речовин, тоді як далекосхідний має тільки 8—9%.

Це був повний триумф Лама, його молодих співробітників і українського інституту рослинництва. 600 центнерів рису, що їх зібрано, говорили самі за себе.

1937 року в радгоспах і колгоспах було вже засіяно 70 гектарів. Зокрема велику ділянку рису засіяли в колгоспі ім. Котовського, Никопільського району. Цього року Лам і його співробітники ухвалили провести ще один дослід, частину ділянок вони залили водою не на 15—20 сантиметрів, як це роблять звичайно, а тільки на 5—7 сантиметрів.

Крім того засіяли ділянку на бучанській торфовій станції на торфовому болоті. Засіяли всупереч пошире-

П о с і в р и с у з а е р о п л а н а

ній думці, що на торфових болотах вербові культури не можуть родити.

Знов 80 днів стояла вода на ділянках, а за 20 днів перед збиранням врожаю воду з ділянок спустили. Почалося збирання. Косами та серпами рис жали тільки на маленьких ділянках де не було змоги працювати жниварками. І цього року врожай був хороший. Найкращий урожай зібрали в колгоспі ім. Котовського — понад 60 центнерів з гектара. На бучанській станції рис дав 30—35 центнерів. Це показало, що торфові болота, яких на Україні є сотні тисяч гектарів можна використовувати навіть під таку вибагливу культуру, як рис.

Ще одна річ дуже радувала молодих рисоводів: була помітна різниця між врожаєм на ділянках, що їх затопили на 20 сантиметрів і на ділянках, затоплених на 5-7 сантиметрів. На останніх рис був далеко кращий і рясніший. Це говорило про те, що культивування рису можна спростити, можна здешевити іригаційні споруди.

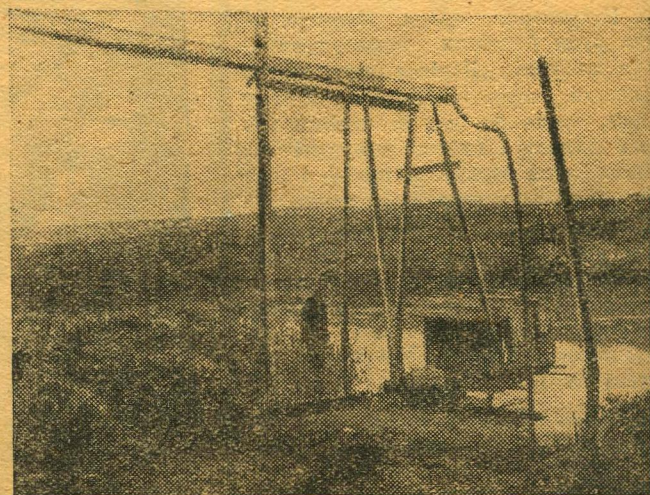
Восени Лам робив чимало доповідей про радянський рис. Він підкреслював, що рис може й повинен стати на Україні такою звичайною культурою, як просо, або гречка, і, що вже тепер можна сіяти по всій Україні, за винятком південної чверті. Ще Лам доводив, що культура рису в нас не така складна й важка, як здається. Й можна набагато здешевити й спростити, як це зробив він за новим способом. Можливість використати залівні луки, а їх на Україні сотні тисяч гектарів, дасть змогу найближчими роками з цих луків мати врожай рису найменше 700 тис. тонн.

Радянський рис коштує досить дешево. Адже у Лама собівартість навіть

на засів х 3 гектарів становила близько 20 коп. за кілограм. Надалі рис коштуватиме ще дешевше, бо збільшаться масштаби засівів і до того ж на затопле їх плантаціях можна розводити рибу. На Північному Кавказі за літо на затоплених плантаціях коропи набирають близько 700 грамів ваги; в Італії — близько третини прибутку рисовим господарствам дає риба.

Давид Самойлович Лам і співробітники українського інституту рослинництва, аспіранти та молоді агрономи блискуче спростували колоніальну легенду про рис.

В наступному № „Всесвіту“
читайте „Оповідання про цинк і людину“ Г. Коцюби.

Водотягова станція подавати воду на рисові плантації (радгосп „1 травня“ у Донбасі)

Скоростиглий сорт рису „Токашикурое“

Всесвітня Ілюстрація

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

Мірка червоної преси була в Нью-Йорку. Зі зброєю перед друзими пролетарської преси виступили ре-

дактори комуністичних газет, видаваних англійською, німецькою, українською і єврейською мовами. Вони розповідали, з якими труднощами і переслідуваннями доводиться стикатись комуністичній газеті в "демократичній" країні. Власники друкарень одмовляють раптово у випуску чергового номера, озброєні фашистські бандити нападають на редакції, приходять листи з загрозами вбити співробітників. Але комуністичні газети м'яко переносять удари, знаходячи нову силу єднання з ростущим числом читачів, в тісноту зв'язку з пролетарською аудиторією.

На фоті - редактор комуністичної газети "Фрайгайт" тов. Ольгін передає грамоту робітникам - найкращому поширювачеві газети. Внизу - демонстрація безробітних в Нью-Йорку, що протестують проти ліквідації громадських робіт.

Я П О Н І Я

Три заповіді японського "патріота", сформульовані фашистською організацією "Кей-ікай", гласять так: "Язія азійатів" - "кожен японський воєнний імператор", смерть носіям небезпечних "мокс". Вся практична діяльність японського уряду і відомств і стверджує ці "заповіді". Ніколи ще в Історії, навіть у передвоєнній Японії, не було такої шаленої гонимості озброєних, такої систематичної і всебіжної підготовки до війни. "Вся нація повинна бути готова переступити ліпшої хвилини до війни японські права в Азії"

заявив недавно військовий міністр Хаясі. У цифрах військового бюджету, у поголовній милітаризації людності відбивається ця відверта лінія на війну з США, на організацію протирадянської інтервенції.

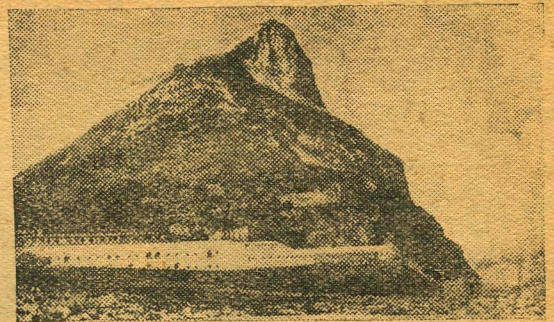
Е С Т О Н І Я

Одного березневого ранку обивателі естонської столиці Талліна прокинулися від гарматних вибухів і невгамовної кулеметної тріскотняви. Невеличкі групи "ветеранів" атакували урядові

установи, намагались захопити будинок військового арсеналу і поліцейні установи. Опієдні все віщуло. Уряд випустив повідомлення про те, що бунт "ветеранів" придушено. Фашистська спілка "ветеранів" була безпосередньо зв'язана з Берліном, діставала звідти гроші і кадри для перетворення Естонії на плацдарм для гітлерівського просування на схід і протирадянської інтервенції.

На фоті: генерал Лайдонер, один із фашистських божів сучасної буржуазної Естонії.

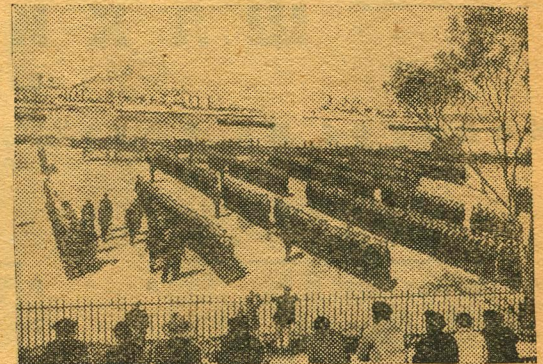
А Н Г Л І Я

Фортеця на скелі. На крайній південній точці Іспанії в оточенні неприступних гірських пасм, на височинній скелі ліпиться на схилах англійська фортеця Гібралтар, Славнозвісні ворота в Середземне море, які Англія здавна перетворила на опорну базу свого флоту, стали нещодавно в центрі уваги світової преси. З'явилися звісти про намір іспано-французької компанії прокласти тунель під Гібралтарською протокою. Цей тунель, розуміло, набагато знецінював би значіння англійської фор-

теці і тимто завдав великої тривоги англійському імперіалізму. Твердий дипломатичний натиск у Мадриді поховав проект тунеля.

Водночас англійське адміралтейство заходило коло дальш і модернізації фортеці. Проведені там недавно морські маневри мали довести, що позиції Британії в Гібралтарі незаймані для нападу ні з моря ні з суходолу.

На наших фотках - загальний вигляд фортеці з моря і парад моряків під час великих весняних морських маневрів.

Ф Р А Н Ц І Я

На теплій посаді. Не було серед паризьких апашей, хазяїв домів розпусти, катярських шулерів, рестораторів і крамарів людини популяр-

нішої, ніж колишній префект поліції Кьяпп. Майже 20 років королював він на своєму посту, відданий принципів: "живи сам і давай жити іншим". Під його крильцем розквітли у столиці бандити, кримінальні й політичні, "королівські молодці" і сутенери, "патріоти" і грабіжники. З превеликим жалем розлучалась французька буржуазія з своїм шахраєватим, але відданим слугою, що за надто вже скомпрометував себе провокаційною ролюю у фашистських виступах 5 лютого і близькою участю в афері Ставицького.

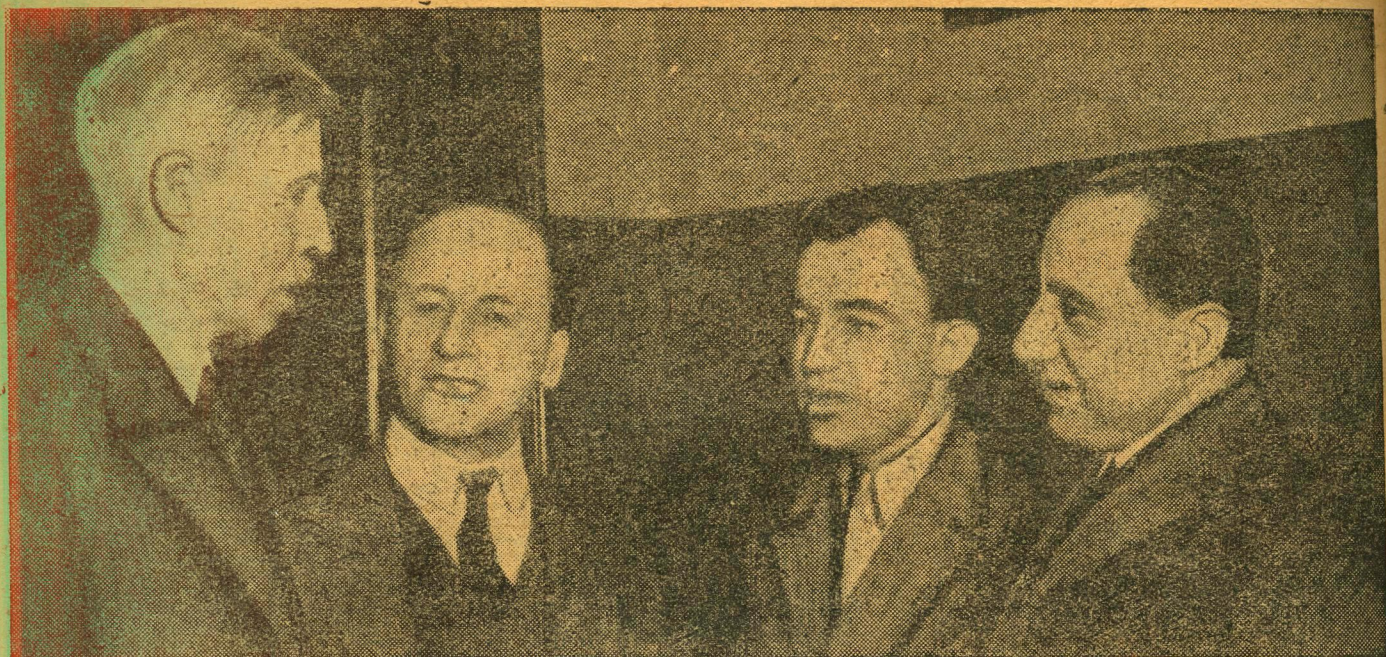
На фоті - новий префект паризької поліції Ланжерон, відомий своїм десятирічним поліцейним стажем у боротьбі з робітничим рухом на півдні Франції.

Почавши з так званого "мукденського інциденту", що, як відомо, виріс потім на захоплення цілої Манчжурії і частини Південного Китаю з територіями більшими за Німеччину і Францію разом; розгромивши китайську частину Шанхаю "без оголошення війни", японський імперіалізм горячково готує і здійснює нові й нові захоплення, намагаючись остаточно підкорити собі Китай. Просуваючись в глибинний Китай японська воєнщина готує плацдарм для нових і нових антирадянських виступів.

То к і й с ь к а декларація з 17 квітня була одвертим і цинічним виявом загарбницьких замірів японських імперіалістів.

На нашому фоті: японські студентки проходять курс навчання кулеметного стрільця. На фоті внизу - кавалерійський загін, сформований японцями в Манчжурії.

На організований за постановою Союзнаго Раднаркому конкурсу на драматичні твори надійшло багато видатних п'єс. За найкращі з них видано ряд премій. Серед премійованих є п'єси: Кіршона — „Чудесний сплав“, О. Корнійчука — „Загибель ескадри“, І. Кочерги — „Часовщик і куриця“, Джонана — „Шатнаме“. На фоті — І. Кочерга (УСРР), учасник конкурсного комітету т. Литовський, О. Корнійчук (УСРР) і Джонан (Радянська Вірменія).

ШАХИ Й ШАШКИ

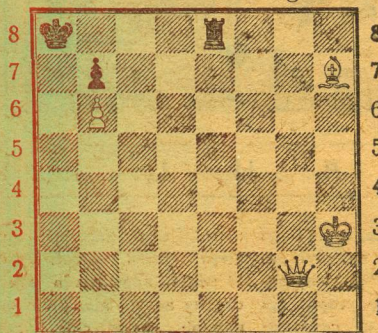
За редакцією О. О. Алехіна

Конкурс на розв'язання завдань

Завдання № 29. І. Косса

(„Wiener Schachzeitung“)

a b c d e f g h

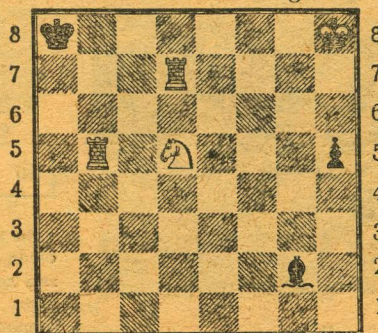
Білі: Кр h3, Ф g2, С h7, П. b6 . . . (4)
Чорні: Кр a8, Т e8, П. b7 . . . (3)

Мат за 4 ходи

Завдання № 30. Г. Торена

(„Wiener Schachzeitung“)

a b c d e f g h

Білі: Кр h8, Т b5, d7, К d5 (4)
Чорні: Кр a8, С g2, П. h5 (3)

Мат за 3 ходи

Завдання № 31. П. Орлімонта

Білі: Кр g3, Ф f8, Т f2, П. a6, g7, h5 (6)
Чорні: Кр h7, Т a8, С g8, П. a7, c7, h6 (6)

Мат за 3 ходи.

Завдання № 32. В. Клуksена

Білі: Кр h7, Т c1, g6, С a4, К c4. (5)
Чорні: Кр a1, С b1, П. a2, g3. . . . (4)

Мат за 4 ходи.

Матч на першість світу

Шахматний матч на першість світу грають на кількість з 30 партій, зараховуючи нічиї (таким чином переможцем буде той, хто набере 15½ очків). Перша третина матчу закінчилась з розрахунком +3, -1, =6 на користь Альохіна.

Подаємо четверту партію цього м. тча.

Дебют ферзевих пішаків. *Грана 11
1 12 квітня ц. р. у Вільнгені.

Білі — Альохіа.

Чорні — Боголюбов.

1. d2 — d4 d7 — d5, 2. c2 — c4 c7 — c6, 3. К b1 — c3 К g8 f6, 4. e2 — e3 e7 — e6, 5. С f1 — d3 К b8 — d7, 6. f2 — f4 d5: c4! 7. С d3: c4 b7 — b5, 8. С c1 — d3 С c8 — b7, 9. К g1 — f3 a7 — a6, 10. a2 — a4 b5 — b4, 11. К c3 — e2 c6 — c5, 12. 0 — 0 С f8 — e7, 13. a4 — a5 0 — 0, 14. К e2 — g3 g7 — g6 (перешкоджаючи

f4 — f5), 15. Ф d1 — e2 c5: d4, 16. e3: d4, К d7 — b3! (Чорні чудово розіграли дебют і тепер переходять до утворення планомірної атаки на ізольованого пішака d4), 17. К f3 — e5 К b8 — c6, 18. К e5: c6 С b7: c6, 19. С d3 — c4 (ні тепер і на 17 ходу чорним не вигідно брати п. d4 — бо після С c1 — e3 білі опановують всю дошку). С c6 — b7, 20. С c1 — e3 Ф d8 — d6, 21. Т a1 — d1 Т f8 — e8, 22. b2 — b3 С e7 — f8, 23. Т d1 — d3 Ф d6 — c7, 24. Ф e2 — a2 С f8 — d6, 25. С e3 — d2 Ф c7 — c6! (ініціатива вже перейшла до чорних), 26. С d2 — e1 Т a8 — d8, 27. Т d3 — d2 С d6 — e7, 28. Ф a2 — b2 Т d8 — d7, 29. Т d2 — c2 Ф c6 — d6 (перша неточність Боголюбова. Багато сильніше було б К f6 — g4 і на Т c3 — e2 С e7 — f6, (після чого пішак d4 був би приречений на загибель), 30. К g3 — e2 К f6 — d5, 31. Ф b2 — c1 С e7 — d8, 32. С e1 — g3 Ф d6 — e7, 33. Т c2 — a2 Ф e7 — f8, 34. Ф c1 — d2 Ф f6 — f7, 35. С c4 — d3 Ф f5 — f6, 36. С d3 — c4 С d8 — e7, 37. Ф d2 — d3 Т e8 — a8, 38. С g3 — e1 Ф f6 — f5! 39. Ф d3 — d2 Ф f5 — e4, 40. С c4 — d3 Ф e4 — e3 + 41. Cel — f2 Ф e3: d2, 42. Т a2: d2 Т a8 — c8, 43. С d3 — c4 Кр g8 — g7, 44. g2 — g3 Т c8 — d8, 45. Т f1 — c1 h7 — h6, 46. С c4 — d3 f7 — f5, 47. Т d2 — c2 g6 — g5 (цей хід, зроблений без належного підготування, він дає можливість білим взяти контрніціативу), 48. g3 — g4! К d5: f4, 49. e2: f4 g5: f4, 50. g4: f5 e6 — e5, 51. Т c1 — e1 e5: d4 (Далі йде блискавка виграшна комбінація) 52. Т e1: e7 +! Т d7: e7, 53. С f2 — h4 (утворилось трагічне для чорних становище: вони змушені віддати цілу туру). Кр g7 — f7, 54. С h4: e7 Кр f7: e7, 55. Т c1 — c7 + Т d8 — d7, 56. f5 — f6 + Кр e7 — e8, 57. С d3 — d6 + Кр e8 — d8, g8. f6 — f7 Кр d8: c7, 58. f7 — f8 Ф f4 — f3, 60. Ф f8: b4 Т d7 — d6, 61. С g6 — d3. Чорні здались.

ЗЕЛЕНИЙ

Зелений Харків. Ще недавно це словосполучення звучало майже так само неприродно, як червоний сніг чи білий гоубець. При слові Харків уявляли різноманітні кольорові уявлення, але не вони були більш менш близькі до сірого. Та й справді. Що інше могли породити брудні, за цеглу по варварськи бруковані, а то й зовсім не бруковані вулиці з хмарами піску, що смерчем здіймався від найменшого подиху вітру. Тільки біля колишніх купецьких особняків, старано відгороджених від вулиці, ховалися садочки.

Хто не бачив такого Харкова, наваряд чи годен уявити всю його неприродну зовнішність, прохо-

ХАРКІВ

дячи сьогоднішнім містом. Іменно — сьогоднішнім. Бо ще недавно було інакше. Ще не було тих десятків скверів, що тепер виникли на майданах, перехрестях і вулицях. Ще не було тих багатьох дерев, що височаться зеленими арками на панелях.

Заклик тов. Постишева зробити Харків зразковим містом підхопили десятки тисяч робітників, службовців, студентів, школярів. І березнево-квітневих днів десятками суботників вийшли трудящі харківчани змивати з Харкова сірі фарби.

Місто тепер стало зеленим Харковом.

На фотках: учасники суботників на весняному поході за зелений Харків.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУЧНО-БІБЛІОТЕКА

НАРКОМЗДРАВ УССР
ХАРЬКОВСКОЕ МЕДИЦИНСКОЕ ОБЩЕСТВО

ВСЕУКРАИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ЭНДОКРИНОЛОГИИ И ОРГАНОТЕРАПИИ

== ПРОИЗВОДИТ: ==

ГЕМАТОГЕН

(ПРЕПАРАТ КРОВИ) ЖИДКИЙ И В ТАБЛЕТКАХ.
Применяется при малокровии, туберкулезе и рахите.

ФОСФРЕН

(ФОСФОР ДЛЯ МОЗГА) В ТАБЛЕТКАХ.
Применяется при общем понижении тонуса нервной системы, переутомлении, при упадке умственных и физических сил.

СПЕРМОЛЬ

(ВЫТЯЖКА ИЗ СЕМЕННЫХ ЖЕЛЕЗ)
Применяется для укрепления всего организма, нервной системы, улучшения деятельности сердца, при астме и как общее тонизирующее.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

ИНСУЛИН
ПРОЛАНОЛЬ
ФОЛИКУЛЬ
ПРО - СПЕРМОЛЬ
ТИР - СПЕРМОЛЬ
ТИР - ОВАРИН

МАММИН
ТИРЕОДИН
МИОЛЬ
ЛИЕНИН
ПРОСТАТИН
ТИМИКОЛЬ

ЛЮТЕОГЛЯНДОЛЬ
ПРОПРОВАРИН
ЦЕРЕБРИН
ПИТУСПЕРМОЛЬ
ПАНКРЕОСПЕРМОЛЬ
ОВАРИН

ЛЕЦИТОГЕМОЛЬ
ФРЕНОТОНОЛЬ
АДРЕНАЛИН
РЕТИНОЛЬ
ГЕПАТИНОЛЬ
ТОРУЛИН
АРСОГЕМОЛЬ
ФЕРРО - ФИТОЛЬ
БРОМЛЕЦИТОЛЬ
ГЕПАТИН
ОВАРИОГИПОФИЗИН
ГАСТРИНОЛЬ
АНТИТИРЕОДИН
ЛАКТОПРОТЕОЗАН
СОВЕРГОСТОЛЬ
МИОТОНОЛЬ
ПИТУИТРИН „Р“ (в амп.)
ПИТУИТРИН „А“ (в флак.)
ПАРАТИРОЛЬ
АРСОЛИЕНОЛЬ
ЗИМО - ФЕРРО - ФИТОЛЬ
ЙОДОФИТОЛЬ
ПАНКРЕОТОЛЬ
ГРАВИДОЛЬ

ПРОДАЖА ВО ВСЕХ АПТЕКАХ И МАГАЗИНАХ САНИТАРИИ И ГИГИЕНЫ СССР